

Otvaranje poslovnih knjiga u eurima i tečajne razlike

U nastavku prenosimo dijelove Uputa ministarstva financija o knjigovodstvenim postupcima na početku 2023. godine, a u kontekstu primjene nove službene valute. Cjelovita Uputa s brojnim primjerima objavljena je mrežnoj stranici Ministarstva <https://mfjn.gov.hr/istaknute-teme/drzavna-riznica/racunovodstvo/upute-nalozi-i-ostalo/179>.

1. Uvod

Sukladno članku 70., stavku 4. Zakona o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj (Narodne novine, br. 57/22 i 88/22; dalje u tekstu: Zakon o uvođenju eura) razlike do kojih će doći zbog primjene pravila za preračunavanje i zaokruživanje evidentiraju se u poslovnim knjigama **u skladu s računovodstvenim standardom odnosno u skladu sa zakonima i podzakonskim propisima kojima se uređuje ovo područje. Vezano uz sustav proračunskog računovodstva navedeno pretpostavlja primjenu pravila u skladu s člankom 132. Zakona o proračunu (NN 144/2021) i Pravilnikom o proračunskom računovodstvu i računskom planu i ostalim podzakonskim propisima kojima se uređuje ovo područje.** Početna stanja na računima u glavnoj knjizi i analitičkim evidencijama na dan 1.1.2023. iskazuju se u eurima, a izračunat će se konverzijom iznosa zaključnih stanja računa glavne knjige i analitičkih evidencija izraženih u kunama na dan 31.12.2022., a prema fiksnom tečaju konverzije i pravilima za preračunavanje i zaokruživanje sukladno Zakonu o uvođenju eura.

Ako zbog pravila zaokruživanja kod preračunavanja zaključnih stanja u kunama na dan 31.12.2022. u početna stanja u eurima na dan 1.1.2023. nastane razlika između ukupne vrijednosti imovine (aktive) te ukupne vrijednosti obveza i vlastitih izvora (pasive) **ta će se razlika iskazati na teret ili u korist vlastitih izvora u početnoj bilanci na dan 1.1.2023.**

U bilješkama uz financijske izvještaje za 2023. godinu biti će potrebno navesti koliki je iznos razlike između ukupne vrijednosti imovine te ukupne vrijednosti obveza i vlastitih izvora (kapital) u bilanci na dan 1.1.2023. nastao uslijed preračunavanja kuna u euro iskazan na teret ili u korist vlastitih izvora.

2. Usklađivanje razlika između analitičkih i sintetičkih evidencija

Sintetički računi glavne knjige moraju biti kontinuirano usklađeni s podacima iz analitičkih evidencija koje ih razrađuju. Međutim kod prijenosa zaključnih stanja s 31.12.2022. u početna stanja 1.1.2023. zbog preračunavanja vrijednosti iz kuna u euro i pravila zaokruživanja na dvije decimale, moguće je da u početnim stanjima na dan 1.1.2023. dođe do razlike između zbroja pojedinač-

nih podataka iz analitičkog knjigovodstva sa sintetičkim podatkom iz glavne knjige prenesenim u početno stanje 1.1.2023. U takvim slučajevima, podatke na sintetičkim i analitičkim računima treba uskladiti kako bi se razlike zbog preračunavanja i zaokruživanja eliminirale.

Kod usklađivanja sintetičke i analitičkih evidencija, odnosno eliminiranja razlika nastalih zbog preračunavanja kune u euro treba voditi računa o bilančnoj ravnoteži, odnosno da se usklađenja provode na usporednim i korespondirajućim bilančnim pozicijama u aktivi i pasivi bilance. Kod prijenosa početnih stanja stoga treba voditi računa o sljedećim bilančnim ravnotežama:

- nefinancijska imovina u aktivi bilance evidentirana u okviru razreda 0 *Nefinancijska imovina* mora biti u ravnoteži sa vlastitim izvorima u pasivi na osnovnom računu 91111 *Izvori vlasništva iz proračuna za nefinancijsku imovinu* odnosno osnovnom računu 91121 *Ostali izvori vlasništva za nefinancijsku imovine*
- dio financijske imovine na dijelu skupine 12 depoziti i 13 dani zajmovi te skupinama 14 vrijednosni papiri i 15 dionice i udjeli u glavnici moraju biti u ravnoteži s vlastitim izvorima u pasivi na osnovnom računu 91112 *Izvori vlasništva iz proračuna za financijsku imovinu* odnosno 91122 *Ostali izvori vlasništva za financijsku imovinu*
- skupina 16 *Potraživanja za prihode poslovanja* u aktivi bilance mora biti u ravnoteži sa skupinom 96 *Obračunati prihodi poslovanja* u pasivi bilance
- skupina 17 *Potraživanja od prodaje nefinancijske imovine* u aktivi bilance mora biti u ravnoteži sa skupinom 97 *Obračunati prihodi od prodaje nefinancijske imovine* u pasivi bilance
- skupina 26 *Obveze za kredite i zajmove* u aktivi bilance mora biti u ravnoteži sa podskupinom 912 *Ispravak vlastitih izvora za obveze* u pasivi bilance

Slijedom navedenog, razlike sintetičke i analitičkih evidencija zbog preračunavanja i zaokruživanja kuna u eure u proračunskom računovodstvu iskazivat će se na teret ili u korist:

- podskupine 911 vlastitih izvora za nefinancijsku ili financijsku imovinu
- podskupine 912 ispravka vlastitih izvora za obveze
- skupine 96 ili 97 obračunatih prihoda
- podskupine 922 višak ili manjka prihoda

Primjer: Grad XY vodi analitičku evidenciju naplate komunalne naknade. Na 31.12.2022. stanje potraživanja u analitičkom knjigovodstvu po dužnicima je sljedeće:

R. br.	Kupac	Iznos
1.	Ana Anić	144,29 kn
2.	Pero Perić	264,53 kn
3.	XY d.o.o.	532,25 kn
4.	Iva Ivić	156,00 kn
5.	ZZ d.o.o.	125,99 kn
6.	Ante Antić	23,20 kn
7.	AA d.o.o.	1.253,25 kn
	Ukupno stanje na 31.12.	2.499,51 kn

Ukupna zbrojena vrijednost potraživanja prema svim obveznicima plaćanja komunalne naknade na 31.12.2022. iznosi 2.499,51 kn. Iz analitičkih evidencija zbroj pojedinačnih vrijednosti potraživanja prenosi se na karticu potraživanja za komunalnu naknadu u glavnoj knjizi Grada XY. Dakle, u glavnoj knjizi na 31.12.2022. stanje potraživanja za komunalnu naknadu iznosi 2.499,51 kn. S obzirom na to da je od 1.1.2023. godine euro nova službena valuta u Republici Hrvatskoj, početna stanja na računima u glavnoj knjizi i analitičkim evidencijama na dan 1.1.2023. potrebno je izraziti u eurima.

R.br.	Kupac	Iznos	Iznos
1.	Ana Anić	144,29 kn	19,15 €
2.	Pero Perić	264,53 kn	35,11 €
3.	XY d.o.o.	532,25 kn	70,64 €
4.	Iva Ivić	156,00 kn	20,70 €
5.	ZZ d.o.o.	125,99 kn	16,72 €
6.	Ante Antić	23,20 kn	3,08 €
7.	AA d.o.o.	1.253,25 kn	166,33 €
	Ukupno	2.499,51 kn	331,73 €
		2.499,51/7,53450=331,74 €	331,73€ =SUM (1:7)
		331,74	≠
		331,73	

Račun	OPIS	STANJE NA 31.12.2022. Usklađena analitika i sintetika (kune)	STANJE NA 1.1.2023. Prenijeto sa sintetičkog računa Glavne knjige (euro)	STANJE NA 1.1.2023. Prenijeto s analitičkih kartica (euro)	RAZLIKA 1.1.2023. između sintetike i analitike (euro)
1	2	3	4	5	6
	IMOVINA				
16	Potraživanja za prihode poslovanja	2.499.51	331,74	331,73	0,01
	OBVEZE I VLASTITI IZVORI				
96	Obračunati prihodi poslovanja	2.499.51	331,74	331,73	0,01

Nakon konverzije kune u euro, 1.1.2023. pojedinačna potraživanja po svakom obvezniku u analitičkim evidencijama

ma iskazana su u eurima te takva zbrojena u eurima ukupno iznose 331,73 eura (stupac 5). Međutim, stanje potraživanja iskazano na sintetičkom računu u glavnoj knjizi 1.1.2023. preneseno je u iznosu od 331,74 eura (stupac 4), odnosno za 0,01 euro (stupac 6) je veće od zbrojenih pojedinačnih analitički iskazanih potraživanja zbog provedene konverzije i pravila za preračunavanje i zaokruživanje. Radi usklađivanja sintetike i analitike, a poštujući pri tome pravila bilančne ravnoteže, u početnom stanju na računima potraživanja potrebno je provesti korekciju zbog razlike u preračunavanju i zaokruživanju te navedenu razliku u iznosu od 0,01 euro evidentirati u sintetici smanjenjem stanja na skupinama računa 16 *Potraživanja za prihode poslovanja* u aktivi bilance i 96 *Obračunati prihodi poslovanja* u pasivi bilance.

Analogni postupak provodit će se i na ostalim analitičkim evidencijama.

3. Tečajne razlike

Prema članku 50. stavku 4. Pravilnika o proračunskom računovodstvu i Računskom planu (Narodne novine, br. 124/14, 115/15, 87/16, 3/18, 126/19 i 108/20; dalje u tekstu: Pravilnik), **realizirana tečajna razlika** nastaje kada dođe do promjene u valutnom tečaju između datuma transakcije i datuma podmirenja stavki **proizašlih iz transakcije, a evidentira se kao odgovarajući prihod ili rashod**.

U skladu sa stavkom 6. istoga članka **nerealizirana tečajna razlika** i razlika zbog primjene valutne klauzule nastaje **kada dođe do promjene u valutnom tečaju između datuma transakcije i datuma obračuna (sastavljanja bilance)**. Nerealizirana tečajna razlika i razlika zbog primjene valutne klauzule evidentira se u okviru podskupine 934 *Obračunate negativne tečajne razlike i razlike zbog primjene valutne klauzule* ili podskupine 964 *Obračunati prihodi od imovine*.

U skladu s odredbama Pravilnika, svi obveznici proračunskog računovodstva dužni su provesti vrijednosno usklađivanje imovine i obveza iskazanih u stranoj valuti prema srednjem tečaju HNB-a koji vrijedi za tu valutu na datum sastavljanja bilance. Vrijednosno usklađenje imovine i obveza iskazanih u stranoj valuti na dan 31.12. 2022. provodi se prema srednjem tečaju HNB-a na dan 31.12.2022. Za valutu euro srednji tečaj HNB-a na dan 31.12.2022., sukladno Zakonu o uvođenju eura, izjednačen je sa fiksnim tečajem konverzije i iznosi 7.53450 kuna.

Tečajne razlike nastale zbog vrijednosnog usklađivanja deviznih salda – novca, vrijednosnica, depozita, potraživanja i obveza u stranoj valuti po srednjem tečaju HNB-a na dan 31.12.2022. godine su **nerealizirane tečajne razlike**. U skladu s Pravilnikom o proračunskom računovodstvu i Računskom planu nerealizirane tečajne razlike na dan bilance se evidentiraju u poslovnim knjigama u okviru podskupine 934 *Obračunate negativne tečajne razlike i razlike zbog primjene valutne klauzule* ili podskupine 964 *Obračunati prihodi od imovine*. Zaključna stanja na računima podskupine 934 *Obračunate negativne tečajne razlike i*

razlike zbog primjene valutne klauzule i podskupine 964 *Obračunati prihodi od imovine* na dan 31.12. prenose se u početna stanja na dan 1.1. Prema ustaljenom postupku, s datumom 1.1. provodi se isknižavanje nerealiziranih tečajnih razlika na način da se stornira iznos nerealiziranih tečajnih razlika na računima podskupine 934 i/ili 936 i uz njih vezanih računa imovine i obveza u stranjoj valuti.

Iznimno, prijelaz iz proračunske godine 2022. u proračunsku 2023. godinu specifičan je iz razloga što je valuta euro u poslovnim knjigama na dan 31.12.2022. devizna (strana) valuta, a na dan 1.1.2023. valuta euro je domaća službena valuta.

Zaključno stanje na deviznim računima u valuti euro za imovinu i obveza na dan 31.12.2022. iskazano je u eurima i kunama, a u početnom stanju na dan 1.1.2023. iskazuje se samo u eurima. S obzirom da se konverzija kuna u euro ne smatra transakcijom, nerealizirane tečajne razlike kune za euro utvrđene na datum bilance 31.12.2022. i evidentirane na računima podskupine 934 i/ili 936 u kunama, a zatim prenijete u početno stanje 1.1.2023. u eurima, zatvaraju se 1.1.2023. u korist ili na teret računa rezultata iskazanog u podskupini 922.

S obzirom na to da je od 1.1.2023. euro službena valuta i valuta plaćanja u Republici Hrvatskoj, više se ne mogu realizirati tečajne razlike kune za euro i kao takve se ne mogu iskazati preko računa prihoda i rashoda. Zbog vrijednosnog usklađenja provedenog 31.12.2022. kune za euro u početnom stanju 2023. postoji stanje evidentirano u okviru podskupine 934 *Obračunate negativne tečajne razlike i razlike zbog primjene valutne klauzule* odnosno podskupine 964 *Obračunati prihodi od imovine*, koje je potrebno zatvoriti, i to u korist ili na teret rezultata.

Za sve ostale valute koje s 1.1.2023. ostaju strane valute plaćanja (američki dolar, švicarski franak...) obračunate nerealizirane tečajne razlike koje su 31.12.2022. evidentirane u poslovnim knjigama u okviru podskupine 934 *Obračunate negativne tečajne razlike i razlike zbog primjene valutne klauzule* ili podskupine 964 *Obračunati prihodi od imovine* u 2023. godini će se knjižiti na isti način kao i prethodnih godina.

Za nerealiziranu tečajnu razliku u postupku konverzije kune u euro treba sastaviti **posebnu temeljnicu i knjižiti je s danom 1. siječnja 2023. godine**. Razlike će se iskazati na teret ili u korist rezultata 922 *Višak/manjak prihoda* odnosno izvorne obveze/potraživanja u bilanci na dan 1.1.2023. na pripadajućim osnovnim računima ovisno o vrsti imovine odnosno obveza za koju se provodi usklađenje.

3.1. Iskazivanje novčanih sredstava na poslovnom računu 1.1.2023. godine

Razlika između knjigovodstvenog stanja novčanih sredstava u valuti euro iskazanih u kunskoj protuvrijednosti na poslovnom računu i stanja dobivenog vrijednosnim usklađenjem kune s eurom na dan bilance jest **nerealizirana tečajna razlika obzirom na to da nije došlo do transak-**

cije (kupoprodaja, plaćanje i sl.) već se samo provelo vrijednosno usklađenje financijske imovine. Evidentiranje obračunate nerealizirane tečajne razlike za euro na dan 31.12.2022. godine provodi se preko odgovarajućeg osnovnog računa podskupine 934 *Obračunate negativne tečajne razlike i razlike zbog primjene valutne klauzule* ili podskupine 964 *Obračunati prihodi od imovine*, a protustavka je povećanje ili smanjenje stanja novčanih sredstava iskazanih u kunama na osnovnom računu 11122. Zaključno stanje novčanih sredstava 31.12.2022. prenosi se u početno stanje 1.1.2023. i iskazuje u eurima. Zaključno stanje na obračunatim nerealiziranim tečajnim razlikama prenosi se u početno stanje na računima podskupina 934 i 964 i zatvara se na teret ili u korist prenesenog rezultata imovine posebnom temeljnicom 1.1.2023.

Primjer: Proračunski korisnik ima na 31.12.2022. na poslovnom računu 100,00 eura. S 31.12.2022. provodi se vrijednosno usklađenje prema srednjem tečaju HNB-a 1 EUR=7,53450 kn.

Vrijednosno usklađenje 31.12.2022. i obračun nerealizirane tečajne razlike:

Knjigovodstveno stanje	100 EUR	752,70 kn
Srednji tečaj HNB-a	100 EUR	753,45 kn
Razlika		0,75 kn

Opis	Iznos		Račun	
	EUR	HRK	Duguje	Potražuje
2022. godina				
Stanje sredstava na deviznom računu na 31.12.2022.	100,00	752,70	11122	
1. Usklađenje prema srednjem tečaju HNB-a kune za euro i obračun nerealizirane tečajne razlike		0,75	11122	96415
Zaključno stanje na 31. prosinca 2022.	100,00	753,45	11122	
2023. godina				
Početno stanje 1. siječnja 2023.	100,00		11122	
		0,10		96415
Zatvaranje obračunate nerealizirane tečajne razlike 1. siječnja 2023.	0,10		96415	922xx

3.2. Vrednovanje financijske imovine – potraživanja u valuti euro

Razlika između kuskog stanja deviznog potraživanja u valuti euro i stanja dobivenog vrijednosnim usklađenjem na dan 31.12.2022. prema srednjem tečaju HNB-a kune za euro jest obračunata nerealizirana tečajna razlika. Na 31.12.2022. za iznos obračunatih nerealiziranih tečajnih razlika potrebno je povećati odnosno umanjiti osnovno potraživanje i obračunate prihode poslovanja na osnovnim računima skupina 16 *Potraživanja za prihode poslovanja* i 96 *Obračunati prihodi poslovanja* odnosno skupina 17 *Potraživanja od prodaje nefinancijske imovine* i 97 *Obračunati prihodi od prodaje nefinancijske imovine*.

Potraživanja i obračunati prihodi koji su na 31.12.2022. bili iskazani u valutama kuna i euro, 1.1.2023. iskazani su samo u valuti euro. U narednim godinama, zatvorit će se potraživanja i obračunati prihodi i priznati prihodi iskazani u eurima.

Primjer: *Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ima na 31.12.2022. nenaplaćen račun od kupca u inozemstvu u vrijednosti 100,00 eura. S 31.12.2022. provodi se usklađenje prema srednjem tečaju HNB-a 1 EUR=7,53450 kn.*

Vrijednosno usklađenje 31.12.2022. i obračun nerealizirane tečajne razlike:

Stanje potraživanja na 31.12.2022.	100 EUR	752,70 kn
Stanje na dan 31.12.2022. prema srednjem tečaju HNB-a	100 EUR	753,45 kn
Razlika		0,75 kn

Opis	Iznos		Račun	
	EUR	HRK	Duguje	Potražuje
2022. godina				
Stanje potraživanja prema kupcu	100,00	752,70	16615	96615
1. Usklađenje potraživanja prema srednjem tečaju HNB-a i obračun nerealizirane tečajne razlike		0,75	16615	96615
Zaključno stanje na 31. prosinca 2022.	100,00	753,45	16615	96615
2023. godina				
Početno stanje potraživanja 1. siječnja 2023.	100,00		16615	96615

3.3. Vrednovanje obveza u valuti euro

Razlika između stanja obveze prema dobavljaču u valuti euro i stanja dobivenog vrijednosnim usklađenjem obveze prema dobavljaču na dan 31.12.2022. prema srednjem tečaju HNB-a kune za euro jest nerealizirana tečajna razlika. Evidentiranje nerealizirane tečajne razlike na dan 31.12.2022. godine provodi se preko odgovarajućeg

osnovnog računa podskupine 934 *Obračunate negativne tečajne razlike i razlike zbog primjene valutne klauzule* ili podskupine 964 *Obračunati prihodi od imovine*, a protustavka je povećanje ili smanjenje osnovne obveze na odgovarajućem osnovnom računu razreda 2 *Obveze*. Prilikom prijenosa početnog stanja obveza se prenosi u odgovarajućem iznosu eura. Obračunata nerealizirana tečajna razlika prenosi se u početno stanje, a s 1.1.2023. godine zatvara se u korist ili na teret rezultata poslovanja.

Primjer: *U bilanci proračunskog korisnika na dan 31.12.2022. godine preostala je neplaćena obveza prema dobavljaču iz inozemstva u iznosu 100,00 EUR-a te je potrebno provesti vrijednosno usklađenje prema srednjem tečaju HNB-a na dan 31.12.2022. godine.*

Vrijednosno usklađivanje na dan 31.12.2022. i obračun nerealizirane tečajne razlike:

Knjigovodstveno stanje obveze prema dobavljaču	752,70 kn
Stanje na dan 31. 12. 2022. prema srednjem tečaju HN B-a	753,45 kn
Razlika	0,75 kn

Opis	Iznos		Račun	
	EUR	HRK	Duguje	Potražuje
2022. godina				
Stanje obveze prema dobavljaču na 31.12.2022.	100,00	752,70		23224
1. Usklađenje prema srednjem tečaju HNB-a kune za euro i obračun nerealizirane tečajne razlike		0,75	93411	23224
Zaključno stanje na 31. prosinca 2022.	100,00	753,45		23224
		0,75	93411	
2023. godina				
Početno stanje 1. siječnja 2023.	100,00			23554
	0,10		93411	
Zatvaranje obračunate nerealizirane tečajne razlike 1. siječnja 2023.	0,10		922xx	93411

Narudžbenicu za pretplatu na časopis, kao i brojne druge informacije o djelovanju našeg Centra, možete pronaći na internet stranici www.tim4pin.hr

